

หลักการและเทคโนโลยีในการจัดภาพของศิลปิน

ความหมายและหลักการจัดภาพ

การจัดภาพ คือ การนำเอาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวมาประกอบกับหลักการทางจิตวิทยาในเรื่องของการรับรู้และหลักการทางศิลปะมาผสมผสานกัน ซึ่งในความเป็นจริงมิได้มีส่วนใดในงานศิลปะที่จัดวางผิดแปลกหรือต่างไปจากธรรมชาติความเป็นจริงอย่างใดเลย เพียงแต่มีการจัดวางใหม่ให้ดูดีสวยงามกว่าธรรมชาติ

การจัดภาพ คือ การนำทัศนธาตุที่ได้ศึกษาเรียนรู้ไปแล้วมาจัดให้เกิดภาพ การจัดเป็นส่วนประกอบมูลฐานสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปะทุกแขนง

การจัดภาพหรือองค์ประกอบ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า **Composition** หมายถึง การนำเอาทัศนธาตุต่างๆมารวมเข้าด้วยกัน กำหนดการจัดวางตำแหน่งที่เหมาะสมหรือตามความต้องการ ซึ่งสิ่งต่างๆที่กล่าวมานี้มนุษย์ได้ทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจ คุณค่าของงานศิลปะแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ การจัดภาพให้มีคุณค่าในด้านความงาม (**Aesthetic Value**) และการจัดภาพให้มีคุณค่าในด้านเรื่องราว (**Content Value**)

คุณค่าในด้านความงาม(**Aesthetic Value**)

ความงามคืออะไร ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี กล่าวไว้ในหนังสือสงเคราะห์ว่า

ความงาม คือ ความเป็นระเบียบและมีการประสานกลมกลืน

ความงาม คือ การกำหนดความรู้สึกจากการรับรู้และเป็นการสื่อความหมาย

ความงาม คือ สภาพที่เป็นไปตามแนวคิดที่ดีที่สุด

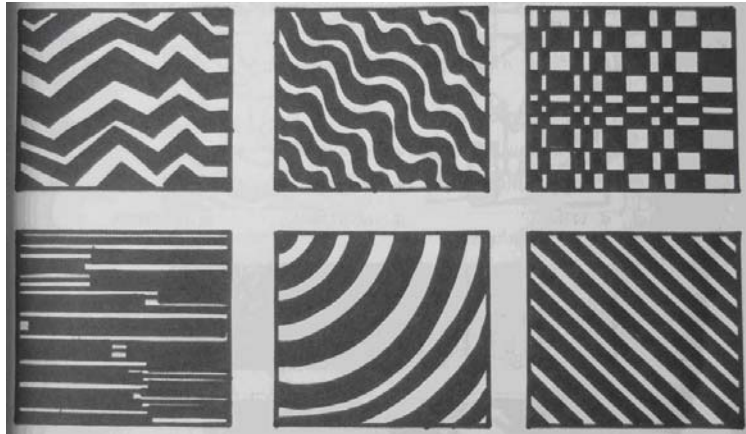
ความงาม คือ ลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติ หรือคล้อยตามธรรมชาติ

ความงาม คือ ความดี

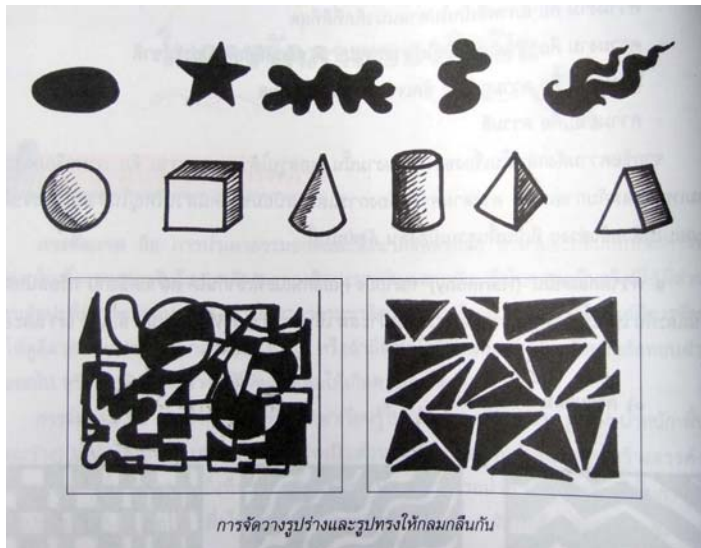
จากข้อความดังกล่าวในเรื่องความงามนั้น พอสรุปได้ว่า ความงาม คือ ภาพหรือภาวะที่มีความเหมาะสมกับกาลเทศะ ตรงตามความต้องการและรสนิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งต้องประกอบไปด้วยสิ่งต่างๆที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

1. **ความกลมกลืน (Harmony)** หมายถึง คุณลักษณะที่เข้ากันได้ คล้ายคลึงกัน หรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความงามและความเหมาะสม เป็นการประสานกันทั้งจุด เส้น สี แสงเงา และอื่นๆ เช่น

- 1) ความกลมกลืนของเส้น

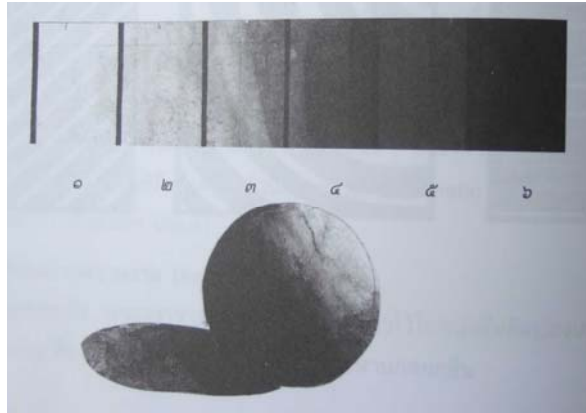
2) ความกลมกลืนของรูปร่างและรูปทรง

3) ความกลืนของแสงและเงา

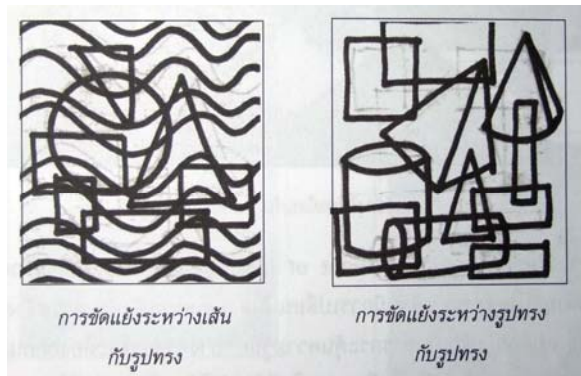
แสงสามารถแบ่งค่าความอ่อนแก่ได้ 6 ค่า คือ

- 1.แสงสว่างที่สุด
- 2.แสงสว่าง
3. เงา
4. เงามืด
5. แสงสะท้อน
6. เงาดกทอด

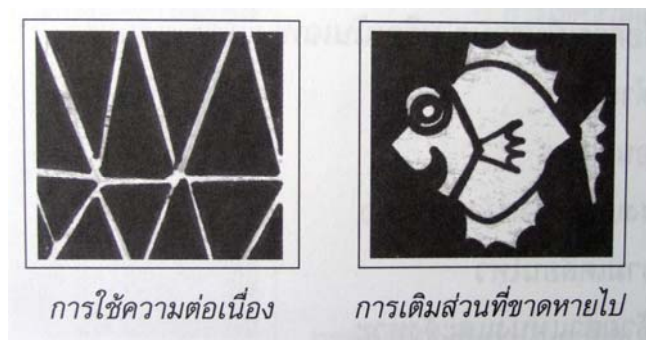

4) ความกลืนของลักษณะผิว

ความกลมกลืนบางครั้งจะทำให้ดูเป็นระเบียบ มีกฎเกณฑ์ และบางครั้งก็ทำให้เกิดการซ้ำที่ให้ความรู้สึกเบื่อหน่าย ดังนั้น จำเป็นต้องแก้ไขโดยทำให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การขัดแย้ง ระหว่างเส้นกับรูปทรง การขัดแย้งระหว่างรูปทรงกับรูปทรง

2. **ความเป็นเอกภาพ (Unity)** คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลักษณะของเอกภาพจะเกิดจากวิธีการต่างๆ เช่น การใช้ความต่อเนื่อง การเติมส่วนที่ขาดหายไป

3. **ความสมดุล(Balance)** ความเท่ากันทั้งสองด้าน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ส่องข้างเท่ากัน และ เหมือนกันกับลักษณะที่มีสองข้างไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบน้ำหนักแล้วจะดูเท่ากัน

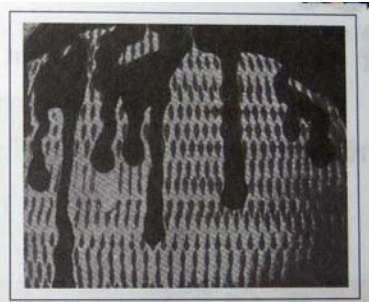
4. **ความเด่นชัดหรือจุดสนใจ(Point of Interest)** เป็นปัจจัยที่จะช่วยเสริมความงามในภาพ โดยปกติความสนใจของมนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น การสร้างความสนใจจะต้องนำเสนอสิ่งใหม่ๆ แปลกๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นความรู้สึก บางครั้งอาจจะต้องออกนอกกฎเกณฑ์ไปบ้างแต่ถ้าจะเกิดความงามแล้วให้ถือว่าเป็นจุดสนใจที่เด่นชัดได้

การสร้างความเด่นชัดหรือจุดสนใจในภาพ สามารถสร้างได้ด้วยหลักต่อไปนี้

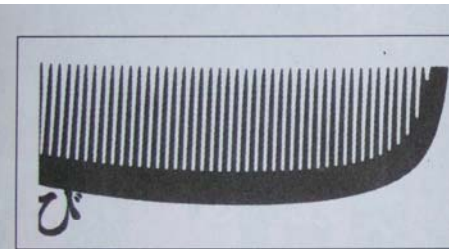
- 1) การใช้ความเป็นตรงกันข้าม
- 2) การย่ำหรือการเน้นรอบๆ หรือเน้นเฉพาะสิ่งที่ต้องการ
- 3) การสลับตำแหน่ง
- 4) การตัดทอน
- 5) การใช้แสงเงาสร้างความพรมัว
- 6) การใช้ความเคลื่อนไหว
- 7) การเน้นด้วยตำแหน่งและจังหวะ

การใช้ความเป็นตรงกันข้าม

การย้ำเฉพาะจุดหรือสิ่งที่ต้องการ

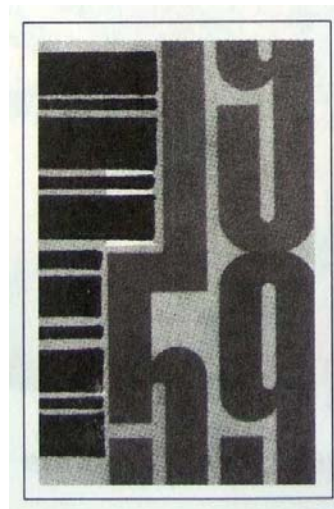
การสลับตำแหน่ง

การตัดทอน

การใช้ความเคลื่อนไหว

คุณค่าในด้านเรื่องราว(Content Value)

ความงามในด้านเรื่องราว คือ การแสดงออกในลักษณะที่บ่งบอกความหมายถึงเรื่องราว ความเกี่ยวข้องและจุดประสงค์ว่ามีอย่างไร เรื่องราวขององค์ประกอบในการจัดภาพ แบ่งได้ดังนี้

1. เรื่องราวมีตัวตน (Figure Themes)

ภาพเรื่องราวมีตัวตน ผลงานของ เด็กชายมงคล พิมพ์โคตร โรงเรียนนาด่วงวิทยา จังหวัดเลย

2. เรื่องไม่มีตัวตน(Non Figure Themes)

ภาพเรื่องราวไม่มีตัวตน ผลงานของ ไชคชัย พันธุ์ชาติชาย

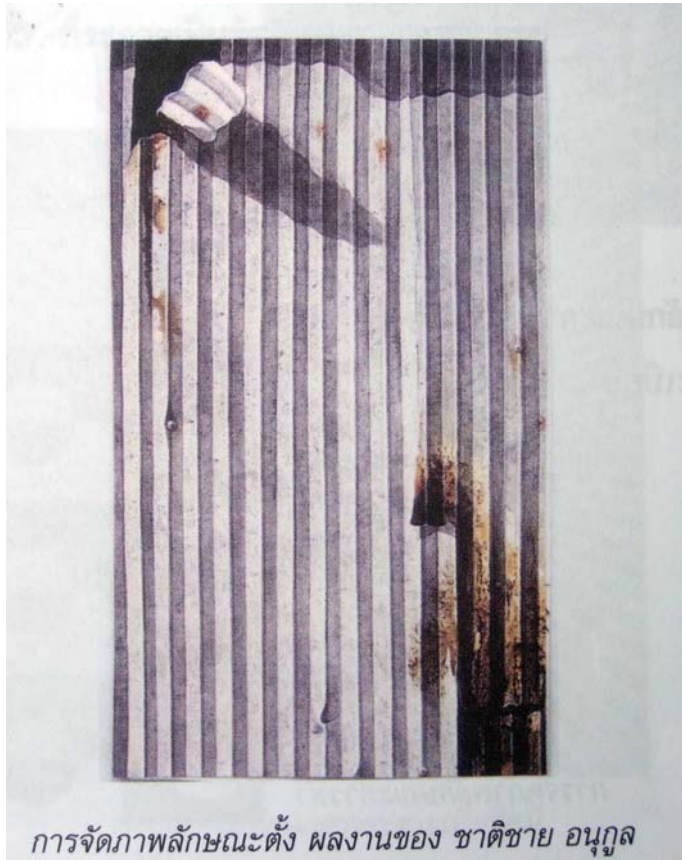
3. เรื่องราวผสมระหว่างความมีตัวตนและไม่มีตัวตน (Combination Themes)

ภาพเรื่องราวผสมระหว่างความมีตัวตนและไม่มีตัวตน ผลงานของ วิชา วิรัชดำรงค์

การจัดภาพหรือองค์ประกอบศิลป์ แบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ดังนี้

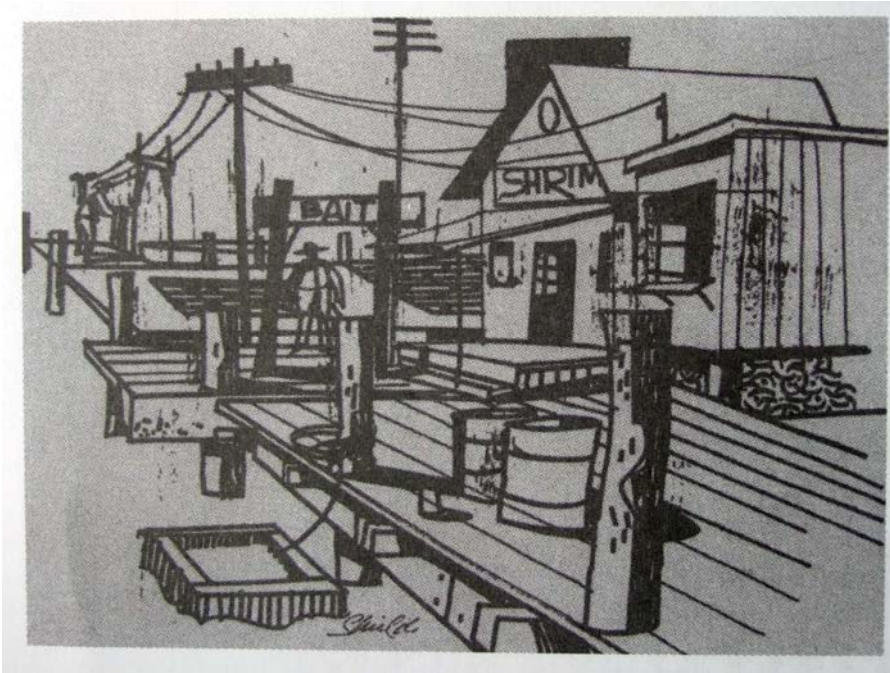
1. การจัดภาพลักษณะตั้ง (Dominance) คือ การจัดแสดงองค์ประกอบภาพ ส่วนใหญ่เป็นแนวตั้งและให้ความรู้สึกแข็งแรง

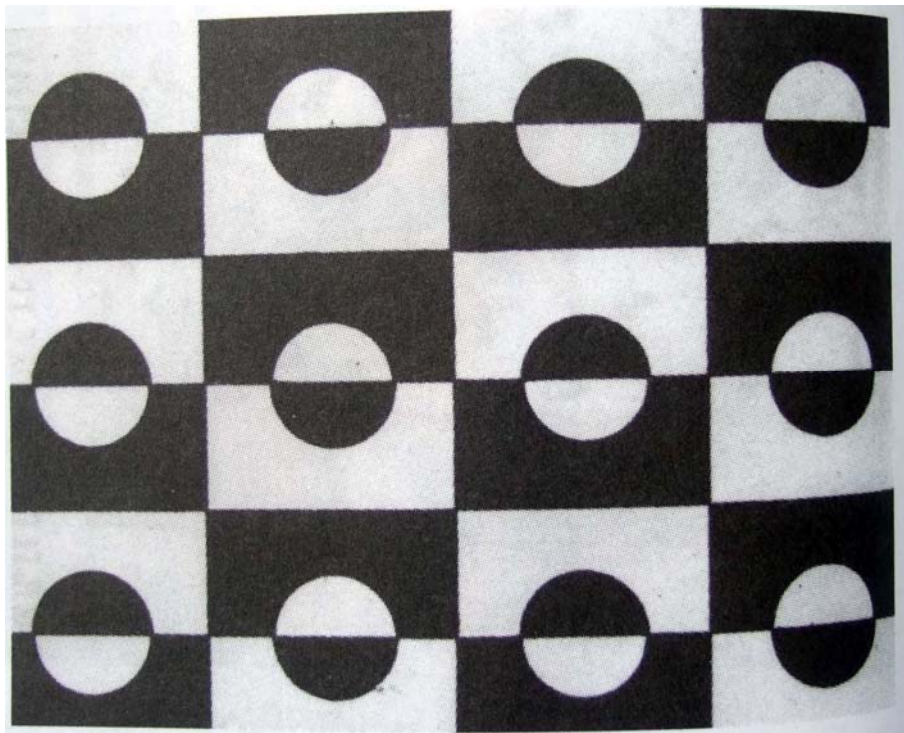
2. การจัดภาพลักษณะผ่าน (Transition) คือ การแก้ไขภาพจากการจัดภาพ ลักษณะตั้งให้มีลักษณะที่ดูนุ่มนวลขึ้น

3. การจัดภาพลักษณะนำสายตาหรือเบี่ยงเบนสายตา(Convergence) จะทำให้เกิดการมองเห็นในระยะใกล้-ไกล

4. การจัดภาพลักษณะการซ้ำ(Repetition) จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบ

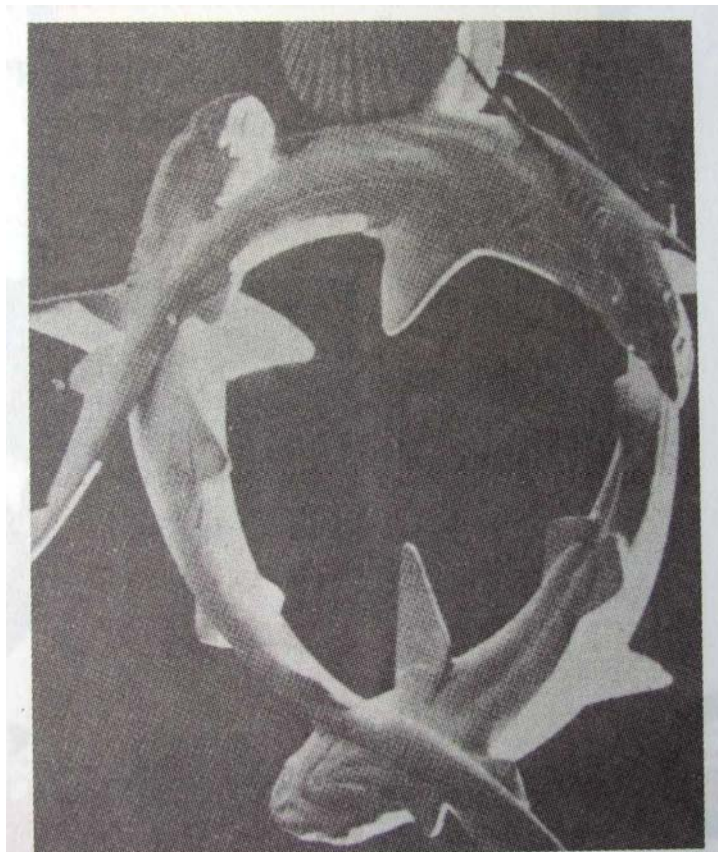

5. การจัดภาพในลักษณะทรงสามเหลี่ยม (Triangular)

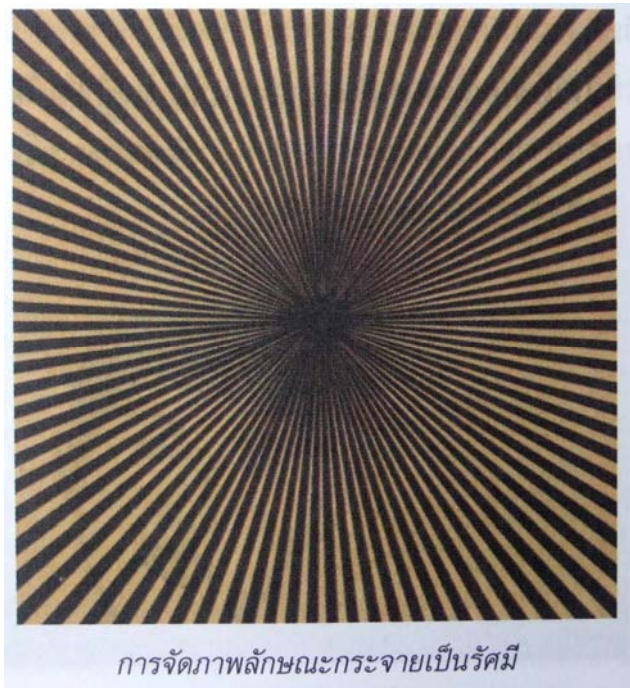
การจัดภาพลักษณะทรงสามเหลี่ยม

6. การจัดภาพในลักษณะวงกลม (Circular)

การจัดภาพลักษณะวงกลม

7. การจัดภาพลักษณะกระจายเป็นรัศมี(Radiation)

ในการจัดภาพเราจะแสดงถึงเอกลักษณ์ ลักษณะแบบอย่างของกลุ่มชนเฉพาะว่าเป็นของกลุ่มน้อยหรือกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นมีผู้รู้ได้จัดแยกประเภทของการจัดภาพออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การจัดภาพแบบสากล คือ การแสดงเรื่องราวต่างๆ รอบๆ ตัวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั่วไป เรื่องราวของวิทยาศาสตร์และธรรมชาติ ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความซาบซึ้งได้ง่าย มิได้กำหนดว่าเป็นเรื่องราวของชาติใด การใช้วัสดุที่เป็นอิสระไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ รวมทั้งวิธีการก็เป็นการกระทำความนึกคิดของผู้วาดภาพเอง

2. การจัดภาพแบบประจำชาติ คือ การแสดงเรื่องที่ยังอยู่ในกรอบประเพณี กฎเกณฑ์ที่กระทำต่อเนื่องกันมา แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี มีความประณีตในตัว หรือยังดำเนินการตามขั้นตอนของกฎเกณฑ์เดิมอยู่ ถึงแม้จะใช้วิธีใหม่ก็ตาม แต่เมื่อดูแล้วยังแสดงเอกลักษณ์ของตัวเองอยู่

การจัดภาพแบบประจำชาติ